

Platform Duurzame Glastuinbouw

Voortgangsrapport 2012

Juni 2013

Het Platform duurzame glastuinbouw is een landelijk platform waarin overheid en bedrijfsleven beleid op het gebied van glastuinbouw en duurzaamheid op elkaar afstemmen.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	STRUCTUUR VAN HET PLATFORM	5
3	AMBITIE EN FUNCTIONEREN VAN HET PLATFORM	6
4	RELATIE PLATFORM MET TOPSECTOREN	7
5	WATER	9
6	ENERGIE EN KLIMAAT	13
7	LEEFOMGEVING	15
8	MONITORING DUURZAAMHEIDAGENDA / WATER	16
	BIJLAGE: SAMENSTELLING PLATFORM DUURZAME GLASTUINBOUW 2012..	18

1 INLEIDING

DOEL RAPPORTAGE	Het Platform Duurzame Glastuinbouw (PDG) brengt jaarlijks een voortgangsrapport uit ter verantwoording van de uitgevoerde acties en gemaakte afspraken.
DOEL PDG	<p>Het PDG is een landelijk platform waarin overheid en bedrijfsleven het beleid op het gebied van glastuinbouw en duurzaamheid op elkaar afstemmen. De in het platform samenwerkende partijen streven naar een samenhangende aanpak van duurzaamheid voor de sector. Het platform signaleert vraagstukken en agendeert deze waar nodig. Het platform zet een gezamenlijke koers uit naar een duurzame glastuinbouw. De verantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering ligt bij de afzonderlijke partijen.</p> <p>Het Platform Duurzame Glastuinbouw is de opvolger van het doelgroepoverleg Glastuinbouw en Milieu. Het convenant Glastuinbouw en Milieu, dat de basis vormde van het doelgroepoverleg, liep in 2010 ten einde.</p>
OPBOUW RAPPORTAGE	<p>Dit voortgangsrapport beschrijft de voortgang van de processen in het platform op de prioritaire thema's. De rapportage kent de volgende opbouw:</p> <ul style="list-style-type: none">• De structuur van het platform• De ambities en het functioneren van het platform• De relatie van het platform met de topsectoren• Voor de thema's water, ondergrond en leefomgeving de doelstelling, de activiteiten en de behaalde resultaten in 2012• Opzet en resultaten van de monitoring van de duurzaamheidsagenda PDG

2 STRUCTUUR VAN HET PLATFORM

STRUCTUUR

In het Platform Duurzame Glastuinbouw stemmen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties beleid op het gebied van glastuinbouw en duurzaamheid met elkaar af. De partijen signaleren, bespreken en adresseren eventuele knelpunten.

De in het platform samenwerkende partijen streven naar een samenhangende aanpak van duurzaamheid voor de sector. Samen zetten de partijen een koers uit naar een duurzame glastuinbouw en sturen zij hierop. De gemeenschappelijke visie en koers van het platform is verwoord in de duurzaamheidagenda 2011-2015. De duurzaamheidagenda geeft richting aan de activiteiten van het platform in de komende jaren. De verantwoordelijkheid voor het beleid en uitvoering blijft daarbij bij de afzonderlijke partijen liggen.

STUURGROEP

Het platform heeft een stuurgroep met een onafhankelijk voorzitter, vanaf eind 2010 is dit de heer Van Geel¹. De stuurgroep bewaakt de voortgang van de duurzaamheidagenda, de afspraken en de bereikte resultaten en faciliteert activiteiten van partners op verzoek.

MANAGEMENTGROEP EN SECRETARIAAT

De stuurgroep wordt ondersteund door een managementgroep en een secretariaat. De managementgroep PDG bestaat uit ambtelijk vertegenwoordigers van de platformpartijen. De managementgroep bereidt de agenda van de stuurgroep voor, adviseert de stuurgroep, bewaakt de voortgang en uitvoering van afspraken tussen partners en het jaarplan van het platform. Het secretariaat is ondergebracht bij Agentschap NL. Deze is verantwoordelijk voor het secretariaat van stuurgroep en managementgroep en bekleedt het voorzitterschap van de managementgroep.

De samenstelling van de stuurgroep en de managementgroep PDG is opgenomen in de bijlage.

WERKGROEPEN

Voor onderwerpen die nadere uitwerking vragen zijn werkgroepen actief. In 2012 waren dit:

- Werkgroep Emissienormen: werkt emissienormen en aanpalende regels voor nutriënten uit voor het Activiteitenbesluit.
- Werkgroep Op Wegg (Waterwerkgroep emissie gewasbeschermingsmiddelen glastuinbouw): draagt zorg voor de aanpak van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen. In deze werkgroep werken de partijen van het platform samen met de gewasbeschermingsmiddelenindustrie.

In najaar 2012 zijn de twee werkgroepen gefuseerd tot de werkgroep Emissies Glastuinbouw. Reden voor de fusie is dat in de beleidsuitvoering de raakvlakken tussen aanpak van nutriënten en van gewasbeschermingsmiddelen steeds prominenter worden.

¹ Pieter van Geel, voorheen o.a. Staatssecretaris Milieu en fractievoorzitter CDA

3 **AMBITIE EN FUNCTIONEREN VAN HET PLATFORM**

PDG

Het Platform Duurzame Glastuinbouw (PDG) is een bestuurlijk, breed georiënteerd, platform waaraan de partners deelnemen met mandaat vanuit de achterban. Dit om in te kunnen spelen op de dynamiek van lopende thematische afspraken en de veranderende omgeving. Het platform is gericht op afstemming maar is niet vrijblijvend: de verbonden partners verbinden zich vanuit de eigen verantwoordelijkheden aan het uitvoeren van de duurzaamheidsagenda 2010-2013. In november 2011 trok Provincie Zuid-Holland zich terug uit het platform. Na contacten van voorzitter Van Geel met de IPO-voorzitter en enkele provincies kwam naar voren dat er geen vertegenwoordiger vanuit het IPO meer beschikbaar komt.

DUURZAAMHEID AGENDA

De Stuurgroep stelde in november 2010 de herijkte duurzaamheidsagenda 2010-2013 vast. Drie thema's zijn tot prioriteit voor het PDG benoemd: Water, Energie en Leefomgeving. Onderdeel van de duurzaamheidsagenda zijn de onderwerpen die 1) nog niet elders belegd zijn, 2) expliciete aandacht of actie behoeven, 3) belangrijke raakvlakken met diverse thema's hebben of 4) al vanuit het PDG zijn ingezet. De prioriteiten waar het platform zich op richt zijn dus slechts een uitsnede van de onderwerpen die voor de sector van belang zijn.

De doelen en activiteiten binnen de prioriteiten zijn:

- Water: doel is het realiseren van (nagenoeg) nullozing, als activiteit staat uitvoeren van het programma Glastuinbouw Waterproof centraal.
- Energie: doel van de platformactiviteiten is het ordenen van het gebruik van de ondergrond om energie- en waterfuncties af te stemmen.
- Leefomgeving: doel is de impact van de glastuinbouw op de leefomgeving te beperken en maatschappelijk draagvlak te verkrijgen. Het platform richt zich op afstemming tussen de partijen om te komen tot een zorgvuldige, niet versnipperde, handhaafbare regelgeving.

Voor elk onderwerp is één van de partners benoemd als trekker. De trekker is als eerste verantwoordelijk voor de uitvoering en het op de hoogte houden van de andere partners van de voortgang. Naast de prioriteiten zijn er tal van onderwerpen die het platform in beeld wil houden om synergie te bereiken/behouden en spanningsvelden te traceren.

ACTIVITEITEN

In 2012 vergaderde de stuurgroep drie keer en de managementgroep zeven keer. De volgende dossiers zijn aan de orde geweest:

- Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (T&U)
- Verbreding van (de stuurgroep van) het platform van glastuinbouw naar gehele tuinbouw
- Voortgang jaarprogramma 2012 Glastuinbouw waterproof, gericht op het realiseren van de doelstelling 'nulmissie in 2027'
- PPS Glastuinbouw Waterproof in het kader van de Call 2013 van Topsector Tuinbouw&Uitgangsmaterialen
- Nulmeting Glastuinbouw waterproof
- Verbetering kwaliteit van gegevens UO-IMT
- 2^e Nota duurzame gewasbescherming en het NAP (Nationaal Actieplan duurzame gewasbescherming)
- Beleid ondergrond: problematiek rond diepe brijnlozing (Mijnbouwwet), beleidskader Goed Gietwater
- Activiteitenbesluit: signaleren/oplossen knelpunten in te wijzigen amvb
- Communicatie over het Activiteitenbesluit

4 RELATIE PLATFORM MET TOPSECTOREN

TOPSECTOR T&U

Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U) is in 2011 benoemd tot één van de negen topsectoren. De tuinbouwsector, kennisinstellingen en overheid hebben samen het Innovatieprogramma van de Topsector T&U opgesteld. De voorzitter van de topsector T&U, Loek Hermans, bood Minister Maxime Verhagen vervolgens in december 2011 een Uitvoeringsagenda aan, met een concrete agenda. De Uitvoeringsagenda loopt van 2012 tot 2016 en is opgedeeld in vier thema's die leidend zijn:

1. Meer met minder
2. Voedselveiligheid en –zekerheid
3. Gezondheid en welbevinden
4. Samenwerkende waardeketen

Begin april 2012 is het Innovatiecontract ondertekend, met de afspraken tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid over de gezamenlijke aanpak voor kennis, innovatie en valorisatie voor de langere termijn. Het contract vormt de basis voor de programmering van kennisgeldten bij Kennisinstituten zoals DLO.

Voor het platform PDG is vooral het thema 'Meer met minder' van belang, omdat dit zich richt op duurzaamheid. Binnen dit thema gaat het om het gezamenlijk vinden van oplossingen om voedsel- en sierteeltproducten met minder ruimte, water, energie, gewasbeschermingsmiddelen en mineralen te produceren, o.a. via veredeling en via de ontwikkeling van innovatieve tuinbouwtechnieken. Het jaarplan Glastuinbouw Waterproof van het PDG maakt expliciet deel uit van de uitvoeringsagenda.

Daarnaast is er belangrijke samenhang met duurzaamheidsonderwerpen van het PDG in uitvoeringsagenda's van andere topsectoren. Voorbeelden zijn cross overs met de topsector Water:

- o Duurzaam en efficiënt gebruik van water (reduce, reuse, recycle): verbeterde waterinfrastructuur
- o Vermindering van emissies naar grond- en oppervlaktewater: gebruik gezuiverd afvalwater uit industrie en bebouwde omgeving
- o Droogte- en zouttolerantie: rassen met hoge tolerantie tegen droogte en zout, 'More crop per drop'.

In 2012 heeft het platform een voorstel ingediend in het kader van de Call 2013 van de Topsector T&U: de PPS Glastuinbouw Waterproof. De PPS bestrijkt de periode 2013 – 2016. Het voorstel is gehonoreerd door de T&U Board, de toe te kennen bedragen voor 2013 vanuit EZ en de inzet vanuit het bedrijfsleven (voornamelijk via Productschap Tuinbouw) worden in voorjaar 2013 bekend, na de benodigde interne procedures. Voor informatie over de inhoud van de PPS: zie H.5, Water.

VERBREDING PLATFORM

Het topsectorbeleid en de betrokkenheid van Greenport Holland hierin bracht Loek Hermans² in juni 2011 tot het verzoek aan Pieter van Geel om te onderzoeken of het platform duurzame glastuinbouw te verbreden is naar een platform voor duurzame tuinbouw. Dit zou de bestuurlijke drukte kunnen verminderen en het thema

² voorzitter Topteam Tuinbouw&Uitgangsmaterialen en voorzitter van Greenport Holland

duurzaamheid sterker positioneren in het tuinbouwcluster. Ook zou hiermee de aansluiting op de ontwikkeling binnen de topsector T&U kunnen verbeteren. Dit verzoek werd ondersteund door de voorzitter van het Greenport overhedenoverleg en EZ.

Om deze ideeën te verrijken en te toetsen heeft Van Geel een aantal oriënterende gesprekken gevoerd met bestuurders uit de open-teeltsectoren en heeft het PDG zich over het onderwerp gebogen. Dit heeft geleid tot een duidelijker beeld van de omgeving waarin het Platform Duurzame Glastuinbouw zich bevindt, hoe het Platform zich onderscheidt en wat de verschillende actoren bijdragen in het Platform en in andere gremia. Zo kwam naar voren dat het PDG krachtig en slagvaardig is en dit niet wil opgeven voor een minder ambitieuze sector.

De stuurgroep van het PDG kwam in oktober 2012 tot het volgende besluit rond het onderwerp verbreding:

1. Een brede stuurgroep biedt te weinig meerwaarde en heeft te weinig draagvlak. Het ligt niet in de verwachting dat verbreding leidt tot een belangrijke vermindering van de bestuurlijke drukte. Daarnaast heeft aansluiting bij de topsectoren al plaats met de PPS Glastuinbouw Waterproof, met als governance het PDG.
2. Als sectoren behoefte hebben aan overleg en afstemming op strategisch niveau kan dit op ad hoc basis plaatsvinden
3. Op uitvoeringsniveau is samenwerking op diverse onderwerpen interessant. Dit wordt verder uitgewerkt voor het werkplan 2013.

5 WATER

DOEL / AFSPRAKEN	<p>Het platform duurzame glastuinbouw streeft naar een (nagenoeg) nullozing vanuit de glastuinbouw naar grond- en oppervlaktewater en riolering. Voor mineralen (stikstof en fosfaat) is het doeljaar hiervoor 2027, voor gewasbeschermingsmiddelen al binnen enkele jaren³. Met deze doelstelling willen de sector en overheden voldoen aan de vereisten van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Europese Nitraatrichtlijn.</p>
TWEE SPOREN	<p>De aanpak loopt volgens twee sporen. Enerzijds wordt gewerkt aan de wetgeving: het ontwikkelen van emissienormen voor mineralen in substraatteelten, een zorgplicht voor de grondteelten, een methodiek voor de handhaving en een aanpak voor de emissies van gewasbeschermingsmiddelen. Het tweede spoor richt zich op een traject van systeeminnovatie water, het in beeld brengen en ondersteunen van de innovaties en activiteiten die nodig zijn om het doel van de (nagenoeg) emissieloze kas (afvalwater) te bereiken.</p>
EMISSIENORMEN EN ZORGPLICHT	<p>In de voorgaande jaren heeft de werkgroep Emissienormen een systematiek ontwikkeld voor de emissienormen voor substraatteelten. Voor negen gewasgroepen heeft de werkgroep emissienormen voor stikstof voorgesteld, beginnend bij een emissieniveau waar 70% van de bedrijven al aan voldoet, en stapsgewijs tot 2027 aangescherpt tot de nagenoeg nullozing. Voor de grondgebonden teelten heeft de werkgroep Emissienormen een zorgplicht uitgewerkt, gericht op het afstemmen van gebruik van meststoffen op de behoefte van het gewas. Het gaat hierbij om de onderzoeksverplichting voor telers en indicatoren en criteria om te beoordelen of de teler aan de zorgplicht voldoet. Hoewel de emissienormen en zorgplicht gericht zijn op mineralen zullen de bepalingen ook een belangrijk effect hebben op de reductie van emissies van gewasbeschermingsmiddelen.</p> <p>De werkgroep heeft haar voorstellen voor emissienormen en zorgplicht ingebracht bij het ministerie van I&M om op te nemen in het Activiteitenbesluit. In januari 2013 trad het Activiteitenbesluit in werking. Daarmee kwam het Besluit Glastuinbouw te vervallen.</p> <p>In 2012 is zowel in artikelen als in bijeenkomsten voor telers aandacht besteed aan de voorgenomen wijzigingen in regelgeving rond het onderwerp water: de Kennisdag Water en telersdagen voor grondtelers. Verder heeft de werkgroep Emissies de wijzigingen in het Activiteitenbesluit t.o.v. het Besluit glastuinbouw in beeld gebracht en onder de aandacht gebracht van de handhavers.</p>
GLASTUINBOUW WATERPROOF	<p>Om invulling te geven aan de ambitie van de emissieloze kas heeft het platform in 2010 de Uitvoeringsagenda 'Duurzaam water in en om de kas' gepubliceerd en de uitvoering ter hand genomen. In 2011 is dit programma voor het thema Water</p>

³ Dit heeft te maken met aangepaste modelberekeningen van RIVM en WUR die aangeven dat emissiepercentages van gewasbeschermingsmiddelen uit de kas hoger zijn dan waar het toelatingsbeleid nu mee rekent. Als de nieuwe berekeningen worden gehanteerd in het toelatingsbeleid kan dit grote gevolgen hebben voor het middelenpakket in de glastuinbouw. Om dit te voorkomen moet de sector de daadwerkelijke emissies op korte termijn drastisch terugbrengen.

omgedoopt tot 'Glastuinbouw Waterproof'. Dit sluit aan bij het KRW-onderzoek en de communicatie in de sector over vermindering van emissies naar water, dat onder dezelfde naam wordt uitgevoerd. Kern van Glastuinbouw Waterproof is het voorkomen dat mineralen en gewasbeschermingsmiddelen in het milieu terecht komen. Belangrijke voorwaarde hiervoor is de beschikbaarheid van uitgangswater van goede kwaliteit. Het jaarprogramma 2012 kende vijf actielijnen:

- 1) watermanagement en technieken
- 2) emissiereductie gewasbeschermingsmiddelen
- 3) reductie nutriëntenemissie grondteelten
- 4) collectieve voorzieningen
- 5) kennisoverdracht&implementatie.

WATERMANAGEMENT EN TECHNIEKEN

Voor de actielijn Watermanagement en Technieken zijn op hoofdlijnen de volgende resultaten en ontwikkelingen te melden:

- Afronding KRW-project Glastuinbouw Waterproof - substraat: heeft resultaten opgeleverd op het vlak van tegengaan groeiremming, optimalisatie bemesting, waterzuiveringstechnieken en valorisatie van afvalstromen.
- Uitvoering project Evaluatie zuiveringstechnieken, waarin vier - in de Nederlandse watertechnologiesector bewezen - technologieën getoetst zijn op effectiviteit en toepasbaarheid voor verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen uit lozingswater. Drie van de vier methoden blijken 80 tot 100% van de gewasbeschermingsmiddelen uit lozingswater te kunnen verwijderen: ozon, waterstofperoxide met UV (lagedruk en middendruk).
- Innovatie- en democenter water in de glastuinbouw (IDC): gestart is met het ontwikkelen van een voorziening in de Greenport Westland-Oostland, waar oplossingen voor een water-duurzame glastuinbouw worden gedemonstreerd en waar nodig doorontwikkeld.
- Uitvoering project 'Slimme ondergrondse waterberging': bij een bedrijf is een pilot uitgevoerd met het opslaan van een zoet-waterbel in een zoute diepe zandlaag.
- Rapport 'effecten brijninjectie op de grondwaterkwaliteit en functies in het Westland'.

EMISSIEREDUCTIE GEWASBESCHERMINGS- MIDDELEN

Bovengenoemde resultaten t.a.v. technieken dragen bij aan de emissiebeperking van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is als belangrijke ontwikkeling voor de actielijn gewasbescherming in 2012 te melden dat de regering het Nationaal Actieplan Duurzame Gewasbescherming (NAP, 2013 – 2018) heeft vastgesteld en aangeboden aan de Europese Commissie. Bij de invulling van de onderdelen die betrekking hebben op bedekte teelten en waterkwaliteit waren de PDG partijen intensief betrokken. Voor een deel komen in het NAP dezelfde maatregelen voor als in het programma Glastuinbouw Waterproof, zoals behandeling filterspoelwater en wachttijd aanhouden tussen toedienen middelen en lozen.

NUTRIENTEN GRONDTEELTEN

Twee KRW-projecten geven belangrijke input aan de actielijn Reductie nutriëntenemissie grondteelten:

- Afronding KRW-project Glastuinbouw Waterproof – grondgebonden. Een systeem voor emissie management is ontwikkeld, met o.a. lysimeters, modellen en sensoren. Het watermanagementsysteem draait als pilot op 9 bedrijven om de telers te leren hiermee te werken.
- KRW-project Chrysantenteelt op substraatbedden, met als doel een niet-grondgebonden teeltsysteem voor chrysanten te ontwikkelen met een nulmissie naar de bodem. Het project heeft output gegenereerd t.a.v. methodiek-ontwikkeling, teeltkundig inzicht, inzicht in emissiereductie en procesfacilitering en

economische perspectieven van nieuwe teeltsystemen. Het is niet gelukt een concreet systeem (b.v. zandbed) te ontwikkelen, echter de opgedane kennis kon succesvol worden ingezet in vergelijkbare ontwikkeltrajecten met andere gewassen.

COLLECTIEVE VOORZIENINGEN

Doelstelling van de actielijn Collectieve voorzieningen is om door middel van beleid en onderzoek te stimuleren dat wordt ingezet op maximaliseren van collectieve opvangvoorzieningen voor hemelwater, collectieve zuivering van afvalwater uit de glastuinbouw en collectief gebruik van gezuiverd afvalwater, ook bijv. vanuit de gebouwde omgeving.

In 2012 heeft het PDG belangrijke projecten actief gevolgd, zoals Delft Blue Water - Harnaschpolder, AquaReUse, 4B/Waalblok, Zuidplaspolder, Primaviera en AFC Prinsenland. De projecten AquaReUse en 4B/Waalblok zijn sterk vertraagd ten gevolge van discussies met 'Brussel' over staatssteun. Inmiddels hebben de Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard het beheer van AquaReUse overgenomen en voeren zij een risicoanalyse uit. In 2013 besluiten zij of het project doorgang zal vinden.

4B/Waalblok is stopgezet, onder meer vanwege de slechte economische situatie. Het eerste deel van het project, het oplossen van het waterbergingsprobleem, is in 2009 reeds gerealiseerd.

KENNISOVER- DRACHT EN IMPLEMENTATIE

Belangrijke activiteiten in 2012 voor de actielijn Kennisoverdracht en implementatie waren:

- Praktijkintroductie van de Blauwdruk voor inrichting van de kas, toegepast voor de inrichting van nieuwe kassen in Nieuw Prinsenland.
- Praktijknetwerken gestart, met subsidie vanuit EZ/DR: vervolgtesten met lysimeters bij Chrysantentelers in de Bommelerwaard, gestart met bijna 200 ha teeltoppervlak (ca. 95% dekking in het gebied). Daarnaast de start van praktijknetwerk recirculatie potorchidee.
- Kennisoverdracht over onderzoeksresultaten en de praktische implementatie hiervan op Kennisdag Water, telersdagen voor grondtelers en de Waterarena. Op de Kennisdag Water hebben alle stakeholders tevens gewerkt aan het gezamenlijk benoemen van knelpunten en oplossingen bij concrete innovatieve emissiebeperkende maatregelen en technieken. Vandaar uit worden acties in gang gezet door deelnemende partijen vanuit eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden.
- Opzet van de website Glastuinbouw Waterproof; januari 2013 online. De website is het centrale medium voor kennisoverdracht van de wateraspecten in de glastuinbouw. LTO Groeiservice beheert de site in samenwerking met diverse partners, waaronder het PDG.

PPS GLASTUINBOUW WATERPROOF 2013

In het kader van de Call 2013 van de Topsector Tuinbouw &Uitgangsmaterialen heeft het PDG in juni een pre-voorstel en in oktober een definitief voorstel ingediend: de PPS Glastuinbouw Waterproof. Het voorstel bestaat uit onderzoeks- en valorisatieprojecten ter ondersteuning van het einddoel (nagenoeg) nulmissie in 2027, gericht op de actielijnen watermanagement&bedrijfsuitrusting, technologie en teeltstrategie. Het PDG vormt de governance van de PPS. De T&U board heeft de PPS gehonoreerd en in het voorjaar van 2013 vindt besluitvorming plaats over de inzet van middelen vanuit EZ (incl. TKI-toeslag) en vanuit het bedrijfsleven (met name Productschap Tuinbouw) .

BELEIDSKADER GOED GIETWATER

In november 2012 heeft het ministerie van I&M het beleidskader Goed Gietwater opgeleverd, met het doel om op een duurzame manier goed gietwater voor de

glastuinbouw te realiseren en de brijnlozing te beperken. In het Activiteitenbesluit is brijnlozing geregeld (per 1 januari 2013), maar de komende 10 jaar is lozing nog mogelijk. Het beleidskader schetst een beeld van de verschillende mogelijkheden om in de gietwatervoorziening van de glastuinbouw te voorzien, met de voor- en nadelen van de verschillende opties. De conclusie is dat voor echte duurzame oplossingen veelal grootschalige collectieve systemen noodzakelijk zijn, zoals een drinkwaterbedrijf of een rioolwaterzuiveringinstallatie. Realisatie van een speciale 'gietwaterfabriek' is dan nodig, waarna een distributiesysteem er voor moet zorgen dat het gietwater bij de bedrijven komt. Het bevoegd gezag zal het beleidskader gebruiken bij het toepassen van maatwerk. In december 2012 heeft de rijksoverheid het beleidskader officieel aangeboden aan de voorzitter van het PDG, de heer Van Geel.

RESULTATEN

Samengevat zijn in 2012 de volgende resultaten opgeleverd:

- Rapporten KRW-projecten Glastuinbouw Waterproof (substraat en grondgebonden) (november 2012)
- Rapport KRW-project Chrysantenteelt op substraatbedden
- Uitvoering project Evaluatie zuiveringstechnieken (december 2012; publicatie in voorjaar 2013)
- Uitvoering project 'Slimme ondergrondse waterberging' (december 2012)
- Rapport Effecten van brijninjectie op de grondwaterkwaliteit en functie in het Westland (december 2012)
- PPS 2013 – 2016 voor Glastuinbouw Waterproof (oktober 2012)
- Praktijkintroduktie Blauwdruk Waterstromen voor de inrichting van de kas in Nieuw Prinsenland (januari 2012)
- Start praktijknetwerken lysimeters en recirculatie potorchidee
- Communicatie over Glastuinbouw Waterproof: telersbijeenkomsten, Kennisdag Water, Waterarena, artikelen in vakbladen (januari – december 2012)
- Website glastuinbouw waterproof (december 2012)
- Concrete uitwerking zorgplicht t.b.v. het Activiteitenbesluit (januari 2012)
- Nationaal Actieplan Duurzame Gewasbescherming (NAP, juli 2012)
- Beleidskader Goed gietwater (november 2012)

6 ENERGIE EN KLIMAAT

ONDERGROND ALS PRIORITEIT

Voor de glastuinbouw is het thema Energie en Klimaat een belangrijk onderwerp waar dan ook veel aandacht naar uitgaat. In de duurzaamheidsagenda glastuinbouw constateert het platform duurzame glastuinbouw dat de aandacht voor het gebruik van de ondergrond voor energie- en ook waterfuncties nog onvoldoende is. Het platform heeft daarom als prioritair aandachtsgebied voor Energie en Klimaat: het ordenen van het gebruik van de ondergrond om energie- en waterfuncties te optimaliseren.

REGIEGROEP ONDERGROND

Het platform heeft in februari 2011 de regiegroep ondergrond ingesteld om nader in beeld te brengen wat er speelt op het gebied van beleid en praktijk voor de ondergrond. Doel van de regiegroep was het leggen van kruisverbanden, signaleren van knelpunten, hiaten en benodigde acties en het adresseren hiervan bij de juiste partij. Zij richt zich op vier thema's:

- Warmte/koudeopslag
- Opslag warmte uit geothermie in ondergrond⁴:
- Onttrekking en lozing van grondwater
- Ondergrondse gietwateropslag.

OVERZICHT VERGUNNINGEN ONDERGROND

In 2011 heeft de regiegroep de ontwikkelingen, knelpunten en spanningsvelden geïnventariseerd. Hieruit kwam onder meer naar voren dat tuinders niet altijd weten aan welke regels ze moeten voldoen bij activiteiten in de ondergrond en bij welke overheid ze moeten zijn voor vergunningaanvragen. Voor ondergrondse gietwateropslag, onttrekking/lozing van grondwater en warmte-koudeopslag heeft het PDG deze informatie weergegeven in het overzicht 'meldingen en vergunningen grondwater'. Het overzicht is in oktober 2012 gepubliceerd op de websites van LTO Groeiservice en van het PDG.

DIEPE BRIJNLOZING

Aan de hand van een situatie in Flevoland kwam naar voren dat voor brijnlozing dieper dan 100 meter onder maaiveld de Mijnbouwwet van toepassing is. Dit gaat gepaard met complexe vergunningverlening. Het PDG heeft dit knelpunt opgepakt, met als resultaat dat de rijksoverheid nu werkt aan twee oplossingen:

- in huidige voorkomende gevallen kijken hoe de vergunningprocedure zo soepel mogelijk kan worden doorlopen;
- een structurele oplossing door diepe brijnlozing onder het Activiteitenbesluit te brengen, bij de eerstvolgende wijziging van het besluit in 2014/2015.

ANDERE INSTRUMENTEN EN PROGRAMMA'S

Daarnaast zijn er diverse andere gremia die werken aan het bereiken van de doelen voor energie en klimaat. Het platform duurzame glastuinbouw volgt de voortgang en richt zich op een samenhangende aanpak. De belangrijkste instrumenten en programma's zijn:

- Het convenant Schoon en Zuinig, waarin de glastuinbouw (en andere sectoren) samen met de overheid doelen hebben afgesproken op het gebied van energie en klimaat. In het kader hiervan loopt het programma Kas als energiebron, waarvan het onderzoek in 2012 is opgegaan in de PPS Energie en CO₂. De glastuinbouw werkt hierin samen met het ministerie van EZ aan de realisatie van zeven transitiepaden, d.w.z. richtingen waarin de tuinbouw kansen ziet om de doelen te realiseren.

⁴ Het item Geothermie wordt in 'Kas als energiebron' meegenomen en is daarom geen expliciet onderwerp voor de regiegroep. Het opslaan van warmte uit diepe aardlagen in de ondergrond is wel een onderwerp voor de regiegroep.

- Deelname van de sector aan het CO2-sectorsysteem voor de tuinbouw. De deelnemende bedrijven moeten samen voldoen aan een overeengekomen emissieruimte voor CO2-emissies. Het systeem functioneert vanaf 1 januari 2011.

7 LEEFOMGEVING

LICENSE TO PRODUCE

Bij het thema Leefomgeving gaat het om de impact die de glastuinbouw heeft op de leefomgeving. Voor de sector is maatschappelijk draagvlak en daarmee 'license to produce' een belangrijk streven. Het platform richt zich op afstemming tussen de partijen om te komen tot een zorgvuldige, niet versnipperde, handhaafbare regelgeving.

Specifieke aandachtspunten van het platform zijn:

- Afstemming tussen partijen gericht op zorgvuldige regelgeving (met aandacht voor een integrale aanpak).
- Aandacht voor handhaving op 'output' oftewel op de bijdrage van tuinders aan de doelen op bijvoorbeeld waterkwaliteit.
- Versterken van bestuur en daadkracht in het beleid en de beleidsuitvoering.

LICHT- EN GELUIDHINDER

Belangrijke onderwerpen in het thema Leefomgeving zijn licht- en geluidhinder. Enkele jaren geleden is het plan van aanpak van de sector op het gebied van lichthinder vertaald in voorschriften over de inzet van assimilatiebelichting in het Besluit glastuinbouw. In 2011 en 2012 hebben de platformpartijen zich ingezet om een volgende vertaalslag te maken, namelijk naar bepalingen in het Activiteitenbesluit dat in 2013 in werking treedt. Daarnaast is er onderzoek uitgevoerd naar het behoud van een goed binnenklimaat in de kas bij het gebruik van 95% schermen. Onderzoek naar mogelijkheden van afscherming bij roos is afgerond en overheden en sector zijn nu met elkaar in overleg over de invulling van maatwerk.

Tevens is de afgelopen jaren gewerkt aan het omzetten van voorschriften gericht op het beperken van geluidhinder in het Besluit glastuinbouw naar die in het Activiteitenbesluit.

8 MONITORING DUURZAAMHEIDAGENDA / WATER

DOEL MONITORING

In 2011 heeft het Platform duurzame glastuinbouw de monitoringaanpak van de Duurzaamheidagenda vastgelegd. Het doel van de monitoring is te toetsen of:

- de activiteiten worden uitgevoerd en de gewenste resultaten hebben
- de (tussen)doelstellingen worden bereikt
- bijsturing nodig is.

PROCESMONITOR

Voor alle drie de prioritaire onderwerpen van het platform (water, energie, leefomgeving) voert het platform een procesmonitoring uit. De procesmonitor richt zich op (afspraken over) processen, beleidsvorming en projecten. In het platform vindt terugkoppeling en controle plaats m.b.t. het nakomen van afspraken, resultaten uit projecten etc. De uitvoering hiervan vindt plaats in de managementgroep en is het meest intensief voor thema water: aan de hand van een voortgangstabel met alle prioritaire projecten en activiteiten. De managementgroep ziet er op toe dat voldoende voortgang wordt gemaakt, knelpunten worden opgepakt of voorgelegd aan de stuurgroep en resultaten worden verspreid.

WATERMONITOR OP 3 NIVEAUS

Voor het thema Water heeft het platform een uitgebreidere monitoring uitgewerkt, gericht op het programma Glastuinbouw Waterproof. De monitoring vindt plaats op drie niveaus:

1. resultaat in het milieu: kwaliteit oppervlaktewater en emissies uit de kas
2. mate waarin (innovatie)maatregelen worden toegepast
3. (bestuurlijke/wettelijke) afspraken over processen/projecten (is hierboven reeds beschreven)

Aan de voorgestelde monitoringaanpak liggen als randvoorwaarden ten grondslag: de gegevens zijn eenvoudig te verkrijgen (weinig tijdsinzet en kosten) en de monitoring leidt niet/nauwelijks tot toename van administratieve lasten voor handhavers en bedrijven.

RESULTAAT IN HET MILIEU

Voorstel is om voor de monitoring van waterkwaliteit gebruik te maken van de regionale meetnetten van de waterschappen. Zij brengen hun publicaties (nieuwsbrieven, rapporten etc.) over de waterkwaliteit alsmede de knelpunten in de waterkwaliteit actief onder de aandacht van het PDG. Tevens wordt onderzocht of de 'Atlas bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater' aanvullende informatie biedt.

Daarnaast is uit de UO-IMT gegevens een beeld te halen van de emissies op (deel)sectorniveau. Het betreft de wettelijk verplichting van tuinders om hun emissie van nutriënten uit de kas te rapporteren⁵. Aan de hand van de emissierapportage kan de overheid toetsen in hoeverre aan de emissienormen wordt voldaan. De kwaliteit van de rapportages moet verder verbeterd worden. Tot nu toe is het aantal goede, bruikbare rapportages beperkt en het aantal bedrijven dat meldt niet te lozen onrealistisch hoog. De platformpartijen hebben afgesproken dit knelpunt gezamenlijk op te pakken. Verwacht wordt dat de inwerkingtreding van het Activiteitenbesluit in 2013 een verbetering van de UO-registratie/rapportages met zich mee zal brengen.

⁵ Op grond van het Besluit Glastuinbouw c.q. Activiteitenbesluit zijn tuinders verplicht om hun lozingsvolume en emissie van nutriënten uit de kas te rapporteren. De UO-IMT (Uitvoeringsorganisatie Integrale Milieutaakstelling) verzorgt de verwerking van de milieurapportages van glastuinbouwbedrijven, in opdracht van gemeenten en waterschappen.

In de communicatie rond het Activiteitenbesluit zal het belang van de UO-registratie expliciet worden meegenomen.

**TOEPASSING
MAATREGELEN**

Om een indicatie te krijgen van de mate waarin de sector daadwerkelijk (innovatie) maatregelen uitvoert zet het platform de volgende bronnen in:

- Groen Label Kas (GLK): levert gegevens over investeringen van aangesloten bedrijven.
- Tendensen vast te stellen door handhavers: hebben een beeld van de praktijk in het eigen gebied; ter aanvulling op de GLK-gegevens om een sectorbreed beeld te krijgen.
- Aanvullende informatie uit enquêtes, als bovengenoemde bronnen niet voldoende opleveren.

Voor dit onderdeel van de monitoring heeft het PDG in 2011/2012 een nulmeting uitgevoerd. Hieruit kwam naar voren dat de hemelwatervoorziening bij substraatbedrijven redelijk op orde lijkt. Over recirculatie bij grondbedrijven komen verschillende beelden naar voren bij GLK (50% recirculeert) en de handhavers (rond 20%).

Het PDG heeft een monitoringfrequentie van één maal per drie jaar afgesproken, dus de volgende metingen zullen naar verwachting in 2014 plaatsvinden.

BIJLAGE: SAMENSTELLING PLATFORM DUURZAME GLASTUINBOUW 2012

Samenstelling stuurgroep PDG

Voorzitter Platform Duurzame Glastuinbouw	de heer P. van Geel
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	De heer J. van der Tak
Unie van Waterschappen	De heer M.A.P. van Haersma Buma
LTO Glaskracht Nederland	De heer N. van Ruiten
LTO Glaskracht Nederland	De heer J.M.A. Aerts
Ministerie van Economische Zaken	De heer M.A.A.M. Berkelmans
Ministerie van Infrastructuur en Milieu	De heer J. Busstra
Natuur en Milieu	De heer S.P. Akkerman
Agentschap NL Energie en Klimaat	Mevrouw R.J. Oosterheert
Agentschap NL Energie en Klimaat	Mevrouw J.M. de Ruiter

Samenstelling managementgroep PDG

LTO Noord Glaskracht	De heer G. Meis
Ministerie van Economische Zaken	Mevrouw S.Y. Pronk
Unie van Waterschappen	Mevrouw M.I. Mul
Stichting Natuur en Milieu	De heer R. Hoogvliets
Gemeente Westland / VNG	Mevrouw M. Tieleman
Productschap Tuinbouw	Mevrouw J. Klap
Agentschap NL (voorzitter)	Mevrouw R.J. Oosterheert
Agentschap NL (secretaris)	Mevrouw J.M. de Ruiter

